

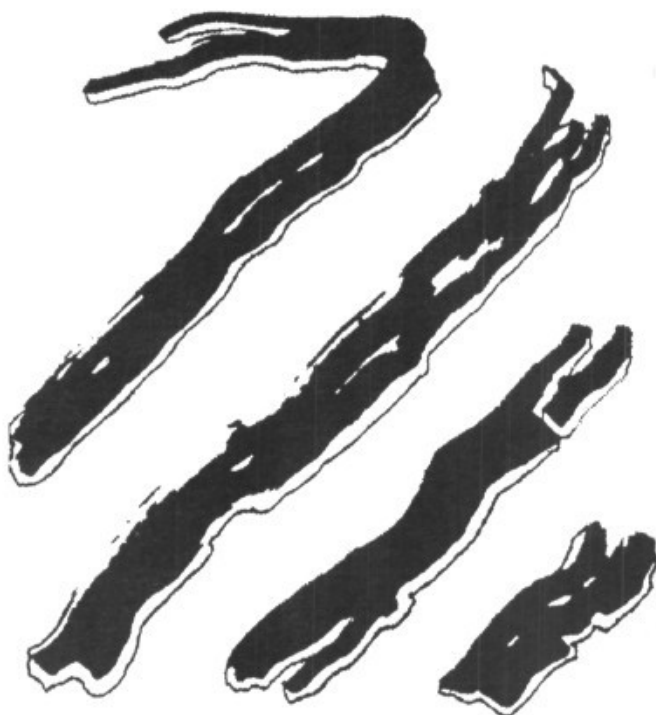
# *mel i sucre* **GRANSA TORONA**

Sant Joan

Obra Cultural Balear

Juliol de 1992. Núm. 145





**MEL I SUCRE** - Juliol, núm. 145. Butlletí informatiu de l'Obra Cultural Balear a Sant Joan.

**Local social:** carrer de Ramon Llull, 26 - Sant Joan (Mallorca) 07240.

**Consell de redacció:** Gracià Sànchez, Guillem Florit, Joan Sastre, Joan Font, Joan Moratinos, Mateu Sastre.

**Tirada actual:** 500 exemplars.

Els articles originals s'han d'entregar abans de dia 18 del mes en curs.

**Nota:** S'adverteix als possibles lectors de *mel i sucre* que aquesta revista, amb els seus escrits i comentaris, pot ferir la sensibilitat dels esperits no acostumats.

**Dipòsit legal:** PM. 49/1983

**Coberta:**

**Contracoberta:** Foto cedida per Joan Bauçà «de Gossauba», la qual fou portada del diari barceloní *Sport*.

**Imprès a:** Informacions Llevant s.a.  
Passeig Ferrocarril, 1  
Tel. 55 03 28 - Manacor

## EN AQUEST NÚMERO HI TROBAREU

- Notícies locals
- L'Ull de Vidre
- Què volen aquesta gent?, per Andreu Bauçà
- Entrevista a Josep Estelrich. President de la Cooperativa de Sant Joan, per Joan Sastre
- Jardineria. Plantes, parts i funcions, per Francesc Català Nicolau
- Notícies històriques de Consolació. IV. El Santuari dia en dia, per Josep Estelrich
- Meteorologia. «Pel juny, cada gota com el puny», per Miquel Company i Miquel Alzamora
- Trossos. Anys de neu, per Guillem Florit i Mateu Sastre
- Glosa inèdita del Pare Ginard
- Cartes al director. Al meu amic Joan Bauçà, per Sebastià Mayol Estrany
- Mel i sucre, dolcet dolcet, per Joan Bauçà
- Encreuat, per Joan Sastre
- Agenda

Tots els qui vulgueu dur una camiseta ben guapa de la nostra revista podeu passar per Ca na Blanch o demanar-la al Ciutadà o a en Gracià

### NOTA DE REDACCIÓ

Totes les persones o entitats que se sentin al·ludides pel contingut d'aquesta revista, tenen a la seva disposició una secció de «Cartes al Director» que admet escrits que complaquin les següents condicions:

- L'extensió màxima és un foli mecanografiat a dos espais.
- Les cartes han d'anar signades per l'autor, que ha de ser identificable.

## Notícies locals



— Pel solstici d'estiu, és a dir per Sant Joan, la nostra vila celebrà la festa del Sol que balla. Com poguéreu llegir al passat número de *Mel i Sucre*, hi hagué moltíssimes d'activitats. Entre totes aquestes activitats cal destacar la comèdia que realitzà el grup arenaler Picadís; la tradicional actuació del grup d'animació infantil Cucorba; la diada festiva, amb la sortida del sol, la xocolatada, les carreres de cintes, el futbollet...; i, en darrer lloc, la mostra de balls alemanys i la ballada popular. Tots aquests dies de festa es varen acabar amb una traca.

— El dia 7 de juny el suplement dominical *Brisas* oferí una semblança de l'esportista santjoaner Antoni Karmany a la secció *Legendarios*. En aquest article es feia un repàs a la seva llarga vida com a esportista, primerament com a corredor a peu i després com a ciclista.

— El divendres dia 19 de juny el Club Esportiu Sant Joan va fer un sopar per concloure la temporada. El sopar va anar de primera: peix, vi, cafè, whisky..., per al final hi va ver un poc de sarau. Ho deim perquè alguns jugadors partírem de marxa i arribaren a les mans amb un grup de forasters. N'hi hagué més d'un que passà per la casa dels socors.

— Ja que parlem de futbol, us direm que es prepara un equip de pinyol vermell. No sabem que serà, però ja n'hi ha que remenen les cireretes. De moment l'antic entrenador ha cessat i ha passat a ser únicament directiu. El seu substitut sembla que serà en Joan Company «Mena».





— El diumenge dia 14 de juny la Peña Motorista va celebrar la festa de Sant Cristòfol. Els actes començaren amb un passacarrers a càrrec de la banda cornetes i tambors del Centre Cultural; tot seguit, el nostre col·laborador habitual, Josep Estelrich oficià una missa en honor del sant, i, finalment, hi hagué la beneïda de vehicles, la desfilada de carrosses i un petit refresc per a totes les persones que hi assistiren.

— El curs de natació que ha de començar a la nova piscina municipal que encara no està acabada, increïblement, ja té més d'una vintena d'inscrits. Segons informacions de primera mà, cada deu alumnes tendran un monitor. Si els que fan la piscina no remenen ben espès aquest curset només serà de classes teòriques.

— Del 15 al 23 d'agost, a Prada de Conflent, tindrà lloc la XXIV Universitat Catalana d'Estiu. En aquests cursos hi podreu trobar coses tan interessants com cursos de formació cultural, seminaris

## Elèctrica **PEP DES SAIG**

instal·lacions elèctriques  
xarxes de baixa tensió  
subministraments elèctrics

Consistori, 8 tel. 52 63 23  
**Sant Joan**

## Cooperativa Agrícola **SANT JOAN**

tota casta de productes per al camp

sobre humanitats i ciències, conferències, commemoracions, debats i homenatges i espectacles, reunions científiques i professionals. El preu és de 38.000 ptes., que comprèn des del sopar del dia 14 a l'esmorzar del dia 24 d'agost. Si voleu tenir més informació, voleu matricular-vos-hi o obtenir una beca podeu telefonar a l'Obra Cultural Balear al núm. 72 32 99.

— El passat dia 23 de juny l'*Ultima Hora* donà l'enhonorabona a *Mel i Sucre* per la publicació dels articles de Francesc Canuto sobre la toponímia de Sant Joan. Es veu que la nostra revista traspasa les fronteres del nostre poble i de les persones que hi estan relacionats.



— Com tots deveu saber per Sant Joan vàrem rebre la visita d'un grup d'alemanys. Aquesta gent formava part del grup folklòric Bingen Winzertanzgruppe que fou fundat el 1956 a la ciutat alemanya de Bingen, prop del Rin. Aquesta gent va conviure entre nosaltres durant tota la setmana de Sant Joan. La seva presència aquí era per tornar la visita que el grup santjoaner Aires de Pagesia els havia fet l'any passat. Feren actuacions per alguns llocs de Mallorca i a la Plaça de la Constitució de la vila el dia de Sant Joan, on ens mostraren les seves danses i la seva música.

— El dia 11 de juny la unitat mòbil del Banc de Sang de les Balears realitzà la periòdica visita a la nostra vila. Com ja és habitual l'assistència va ser bastant nombrosa. I el dia 28 la Germandat de Donants de Sang de Mallorca va organitzar una trobada comarcal a Sineu, on es varen donar les insígnies acreditatives per a aquells que ja han superat les deu i vint-i-cinc donacions.

**"la Caixa"**

AGÈNCIA DE SANT JOAN



EL DIUMENGE DIA 19 DE JULIOL

**EXCURSIÓ A CABRERA**

preu per persona  
2.000 ptes.

(fins a 12 anys 1.000 ptes.)

Sortida en barca des de Porto Petro.

Visita del Castell i la platja.

Heu de dur pa taleca i banyador.

**Apunteu-vos-hi**



— L'equip escolar de futbolet, dirigit i entrenat per Felip Ramis, ha acabat la temporada amb gran èxit. Per la festa del Sol que balla jugaren el darrer partit. El rival fou el Sineu. I el resultat un tres a zero. Sembla, però, que el futur d'aquest equip o d'un de semblant és molt negre. No hi ha al·lots suficients per fer-ne un de nou. Com podeu veure, a Sant Joan cada dia és més difícil poder trobar el nombre suficient de gent per fer equips de qualsevol cosa.

— L'Ajuntament de Sineu, amb la col·laboració de la Mancomunitat del Pla i l'INEM, ha promogut la realització d'un curs de viverista de plantes d'interior, que tindrà lloc a Sineu. L'objectiu primordial del curs es dotar les persones que hi assiteixin amb els coneixements bàsics per al cultiu de plantes ornamentals. El curs tindrà una durada de 350 h i es farà entre els mesos de setembre i desembre. Totes les persones que hi estiguen interessades podeu adreçar-vos al núm. 83 00 34 de la Mancomunitat del Pla.

— El dia 13 de juny la parròquia va organitzar la recollida del vidre. Tota la gent que tenia tota casta de vidrieria va poder llançar-la sense remordiments de consciència, a més de col·laborar amb aquesta obra.

— El dia 28 de juny el bisbe de Mallorca, Teodor Úbeda, va venir a a la nostra vila per confirmar una quarentena de joves, que feia uns dos anys que es preparaven per rebre aquest sacrament. Havent acabat l'ofici, els confirmats convidaren els padrins i familiars a un refresc a ca les monges.

— Sembla que Sant Joan ja té un nou establiment comercial. Es tracta d'una ferrateria que obre una eferreteria de Sineu. Aquest nou comerç estarà situat al carrer de Palma, davant Can Company, allà on era el Sindicat.

— L'Ajuntament de Sant Joan fa pocs dies ha signat amb l'Institut Balear de Sanejament el conveni per a la construcció d'una depuradora per al nostre poble. Els terrenys que s'han adquirit estan situats al pla de les Veles, devora la síquia prop de la carretera de Vilafranca. Es comenta que a finals d'any començaran les obres.

# L'ULL DE VIDRE



Els temps canvien que fa por. De les voreres ben eixarmades pels propietaris hem passat a les voreres no tan ben eixarmades per les institucions, però al cap i a la fi sempre és millor això que res. Convendria que el Consell Insular compràs unes quantes màquines més que fessin voreres netes, ja que hi ha moltíssims de camins que per tot Mallorca són plens de males herbes. D'aquesta manera pobles com Sant Joan podrien tenir més sovint aquesta eina que ara és tan eficaç.



# QUÈ VOLEN AQUESTA GENT?

Aquest mes m'he proposat fer una cosa molt senzilla: contar-vos tres fets recents de la vida social i cultural de la nostra illa i treure'n les conclusions pertinents, sota el meu punt de vista, és clar.

El primer fet. El president de tots els illenys, l'Honorable Gabriel Canyelles, va rebre amb tots els honors el governador de Puerto Rico, estat associat als EEUU. Aquest senyor, Rafael Hernández Colón, i el nostre president feren una roda de premsa conjunta. En aquest acte, el governador de Puerto Rico va dir textualment, referint-se a la situació lingüística del seu país que "el español es nuestra lengua cotidiana y también nuestra principal seña de identidad". No queda gens malament recordar, abans de seguir endavant, que l'Estat espanyol va donar el premi Príncep d'Astúries a Puerto Rico per la seva declaració del castellà com a única llengua oficial, enfront de l'anglès, que amenaçava de fer-li perdre força. Poques paraules que afegir: el governador d'una illa pròpia als EEUU, amb una llengua pròpia diferent de la de la resta d'aquests estats, ens recorda que la llengua és la seva principal senya d'identitat.

El segon fet. Vaig llegir a la revista "Llucmajor de pinte en ample" un article signat per Miquel Cardell, escriptor i periodista de RNE. Era un article, entre moltes altres coses (defensa de la nostra llengua i cultura, etc.) més que interessant. Cardell conta com els batles de Ciutat, Joan Fageda, i el de Llucmajor, Gaspar Oliver, havien assistit a una reunió de veïns dels dos municipis que, com tots sabeu tenen "fronteres" comunes. Quan va arribar l'hora dels discursos, un dels batles, no record quin, va començar el seu en mallorquí, llengua majoritària entre els assistents i llengua del país (per als despistats que encara hi ha). Uns quants castellanoparlants s'aixecaren drets cridant allò tan famós de "en español, coño, que estamos en España" i amenaçaren d'abandonar la reunió. Els batles, carregant-se de coratge, continuaren el seu discurs en... castellà, no en mancava d'altra, no fos cosa perdessin uns votets. Dels mallorquins no es tenen notícies que cap abandonàs la reunió davant el fet ni que s'indignassin. Segurament, en acabar els discursos en castellà, feren les mamballetes més fortes que els forasters. No en mancava d'altra.

Tercer cas. L'Ajuntament de Son Servera va organitzar les festes patronals de Sant Joan d'aquesta població. El regidor de cultura de l'Ajuntament, Antoni Cànoves, va ser l'encarregat de l'elaboració del programa. El programa de festes es va editar en català i les principals actuacions musicals varen ser en Tomeu Penya, en Tomeu Matamalas, Ossifar, els Pets i l'Orquestra Plateria. El grup de Teatre La Lluna i la companyia d'en Xesc Forteza foren els encarregats d'escenificar les obres de teatre. Fins aquí, tot molt normal, molt semblant als programes de festes d'altres pobles de Mallorca. Mancava

qualque cosa que ens tragués dels níguls i ens tornàs a la trista realitat quotidiana. L'Ajuntament de Son Servera està governat pel PSOE i el batle és el metge Eduard Servera, del qual no està de més recordar que feia mítings de campanya electoral en castellà. El PSOE de Son Servera nodreix la seva militància a la zona costanera del poble, a Cala Millor, i ja us podeu imaginar qui són els militants. El secretari de l'agrupació local del partit, José Barrientos, ha demanat la dimissió del regidor de cultura, ja que les bases del partit estan molt descontentes per la, segons ells, catalanització de les festes. A la fi surt la paraula màgica i maleïda al mateix temps. Pels cambrers de Cala Millor que Els Pets o l'Orquestra Plateria cantin a les festes o que en Xesc Forteza hi faci teatre en mallorquí o que el programa de festes estigui escrit en català, això és catalanització. Segurament si hi cantàs en Bertín Osborne, hi actuàs en Juanito Navarro i en Pepe Viruela i el programa de festes estigués escrit en castellà, ningú parlaria de castellanització o del seu sinònim espanyolització. Quan és al'inrevés, s'estiren els cabells.

Unes puntualitzacions vull fer sobre el tercer cas. És ben hora que els periodistes, en primer lloc, i tothom darrere, aprenguem d'escriure les coses amb major rigor i seriositat. A Son Servera s'hauria produït una catalanització si el seu Ajuntament hagués decidit de qualque manera donar-se de baixa del nostre país, les Illes Balears, i demanar l'ingrés a Catalunya. És a dir, si hagués demanat la baixa a Canyelles i alhora l'alta a Pujol. Això no ha succeït, ni de bon tros. Per tant, parlar de catalanització només són ganes de posar llenya al foc. D'altra banda, és ridícul parlar de catalanització cultural a festes on actua gent com Ossifar, Xesc Forteza o Tomeu Penya, gent tota ella gens sospitosa de treballar a favor de l'annexió de Mallorca per la Gran Catalunya, el temor dels nostres estimats gonelles Cerdó, Alemany i Cia.

Acabaré fent la pregunta de l'encapçalament. Què volen els que criden als batles de Llucmajor i Ciutat? Què volen els afiliats del PSOE a Son Servera? Què volen quasi tots els forasters? Jo us ho diré: troben que és vera l'opinió del governador de Puerto Rico que la llengua és el principal senyal d'identitat i no hi volen renunciar. Ho tenen clar els portoriquenys, els espanyols i els forasters en relació amb el castellà. Ho tenim clar nosaltres en relació al mallorquí-català? I si ho tenim clar, sabem el que ve darrere? Si cap dels dos no volem amollar, és ben clar que estam davant una guerra lingüística. I aquesta guerra no la podem perdre, l'hem de guanyar, sigui com sigui. El castellà com a llengua no desapareixerà si perd batalles a Mallorca o a Catalunya, com no desapareixerà l'anglès si perd la batalla de Puerto Rico. El català no pot perdre cap batalla, ni aquí ni a Catalunya, perquè darrere no quedarà res.

Andreu Bauzá



## ENTREVISTA A JOSEP ESTELRICH PRESIDENT DE LA COOPERATIVA DE SANT JOAN\*

Josep Estelrich és el President de la Cooperativa de Sant Joan. Es dedica principalment a l'horticultura i està establert a la possessió d'Hortella d'en Turricano (Sant Joan). És casat amb Maria Font (de Vilafranca), i és pare de tres fills: na Maria, que és professora d'EGB, na Margalida, coordinadora d'Unió de Pagesos de Mallorca, i en Tomeu, que va morir l'agost de l'any passat víctima d'una penosa malaltia. Josep Estelrich ha dedicat gran part de la seva vida a l'agricultura, tant conreant les seves terres, com fent feina en associacions agràries, en algunes de les quals ha ocupat i/o ocupa càrrecs de responsabilitat.

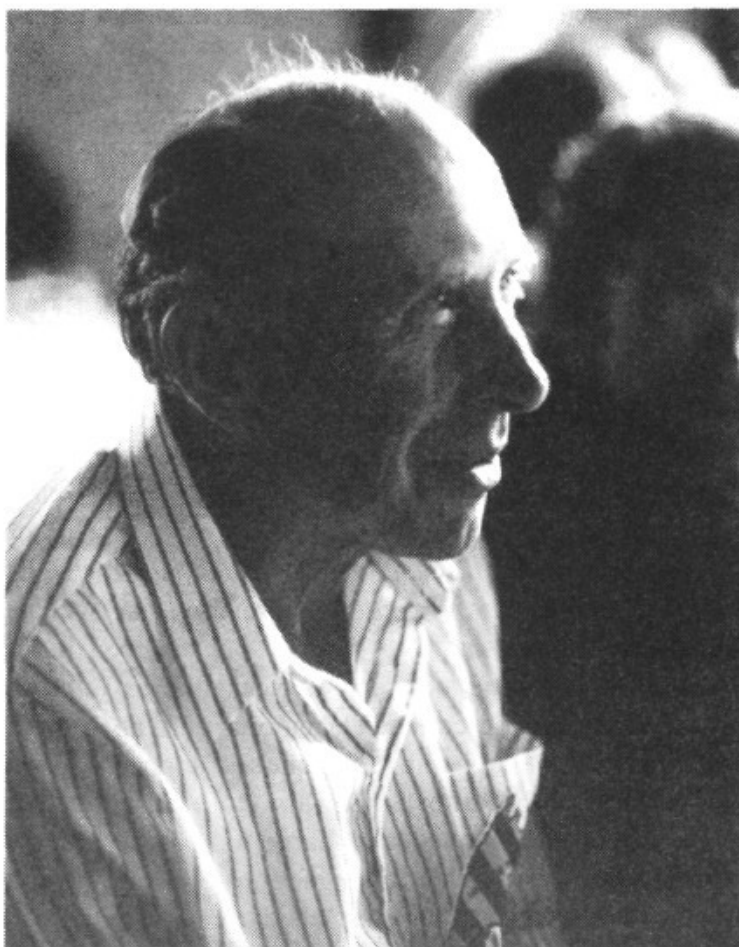
*Fes-nos un poc d'història de la teva trajectòria dins el món agrari.*

No hi ha dubte que haver nat i viscut sempre dins l'àmbit de foravila va influir fortament en el meu comportament envers de la relació social i de la meva afició a l'agricultura.

He de dir que de nin volia estudiar una carrera, però la guerra civil i la postguerra desbarataren les meves intencions. Més endavant, en plena joventut, em preparava per treballs administratius, però una greu malaltia em va fer tombar cap a la vida rural, ja que durant la llarga convalescència vaig avorrir l'ambient poc sa de Ciutat. Ja en aquell temps (devers els cinquanta) pertanyia a una associació naturista i d'amistat internacional, que també em va influir poderosament a l'hora de decidir-me.

El meu primer record sobre associacionisme agrari es remunta a abans de la guerra, quan vaig assistir, de la mà del meu pare, a una manifestació sindical, o al record d'un préstec amb molt bones condicions de la Caixa Rural del meu poble, que féu possible que els meus pares poguessin començar el procés de passar d'arrendadors a petits propietaris de la terra que cultivaven.

Passaren els anys de la dictadura, amb els sindicats verticals i les cooperatives assessorades per un capellà. Si els sindicats (*germandats*) agraris estaven estretament controlats durant el



franquisme, en canvi les cooperatives pageses gaudien de certa llibertat d'acció i es pogueren desenvolupar econòmicament.

Era la dècada dels seixanta quan vaig entrar a col·laborar en les entitats pageses locals (germandat i cooperativa) i posteriorment en la creació de la Caixa Rural, fins i tot creàrem una agrupació de cooperatives agràries, semblant a la de Segon Grau actual.



Amb l'arribada de la democràcia, ja desmuntat el sindicalisme vertical, fundarem «Unió de Pagesos de Mallorca»; aleshores vaig dedicar temps i esforç per estendre el nou sindicat i el cooperativisme a dins la Mallorca pagesa; l'esforç d'un grup d'entusiastes capdavaners d'aquell temps no va ser en va, hi ha anat donant els seus fruits.

*Com a president d'una cooperativa de Primer Grau, com veus l'evolució de l'associacionisme agrari dins Mallorca?*

El pagès mallorquí no és massa partidari d'associar-se, és gaire desconfiat, i la majoria d'ells no es fan socis d'una cooperativa fins que se n'adonen que funciona amb tota solvència, i així i tot, n'hi ha molts que encara en queden al marge.

Si a tota aquesta tendència hi afegim el fet que algunes cooperatives han estat, els darrers anys, mal administrades, amés d'haver estat castigades (com tot el sector agrari) per la crisi de l'agricultura, i han fracassat econòmicament perjudicant els socis, es comprèn millor la dificultat que hi ha per eixamplar el cooperativisme; perquè és una realitat que moltes cooperatives haurien de comptar amb un més alt nombre de socis, un més alt volum de moviment en relació a la productivitat de cada comarca, així com que a bastants de pobles de forta activitat pagesa desconeixen la cooperativa.

Per promocionar l'associacionisme agrari és necessari que les entitats (cooperativa i sindicat) s'ajudin mútuament en la tasca de divulgació, de formació de dirigents i d'exigència d'ajuda als governants. Amb treball i serietat, encara podran continuar com a col·lectius agraris, amb més força i eficàcia.

*L'agricultura mallorquina està en crisi. Fins a quin punt és superable aquesta crisi per al sector i de quina manera les associacions agràries poden ajudar a retornar al sector l'estabilitat perduda?*

No just és l'agricultura mallorquina que està en crisi, si no que la crisi econòmica agrícola afecta, en general, a tots els països productors. Aquesta crisi no es minva, si no que s'agreuja, i és el resultat dels excedents mundials, sobretot dels països més desenvolupats. Únicament es pot superar reduint la producció i millorant la qualitat dels gèneres.

És clar que les associacions pageses poden ajudar, i molt: les sindicals defensant els drets i la protecció de l'empresa rural, i les cooperatives, tant les de primer grau com les de segon, i les societats de transformació (SATs), tenen la missió de subministrar els productes que necessita l'agricultura al millor preu possible, a més de cercar l'assessorament adient sobre la seva utilització. També ha de cercar els mitjans per aconseguir la venda a bon preu dels productes de les seves collites.

És a través de cooperatives ben gestionades que el pagès pot participar en el marge de guanys que la comercialització (o transformació) dels productes produeix.

Una altra tasca que, de cara al futur, podran assumir les cooperatives serà la planificació i selecció de les sèmbras, la distribució dels contingents corresponents quan sigui convenient o obligatòria una reducció de sèmbras, així com la utilització comunitària de la costosa maquinària, que individualment el pagès no podrà adquirir.

També és important dir que es podrà ajudar a retornar al sector la rendibilitat perduda, sempre que els pagesos joves (no importa si són pocs) estiguin preparats.

*Amb quins problemes topa el cooperativisme a Mallorca?*

Entre els problemes de les cooperatives, cal destacar la poca formació cooperativista de la



majoria de socis, cosa que fa impossible l'aplicació a tots els nivells del principi d'exclusivitat. Per altra banda, l'envelliment de molts de socis dificulta l'estructura d'una agricultura moderna amb projectes de futur; una minoria de socis conradors a temps parcial no desequilibra la cooperativa, però sí si són una majoria. No són idèntics els problemes de l'aficionat que els del professional que viu de treballar la terra.

Al llarg del temps, han sorgit a vegades problemes entre les cooperatives i l'Administració Pública, si bé actualment no són gaire greus.

Un dels problemes més difícils de resoldre és la falta de capital, encara que darrerament es nota una frenada en la descapitalització d'anys enrera; algunes cooperatives no han pogut suportar (o ho ha aconseguit a dures penes) els alts interessos bancaris ni les altres despeses d'un excés de personal assalariat.

I és que una cooperativa s'ha d'administrar com una empresa, i en vistes sempre a fer-la rendible per ella mateixa, a fi de garantir la seva continuïtat sempre amb capital propi, sense confiar

en les ajudes oficials ni en les aportacions de socis.

*A vegades s'ha afirmat que les cooperatives en general es mouen més per voluntarisme d'uns pocs que per un vertader sentit cooperativista dels socis. Fins a quin punt creus que és certa aquesta afirmació?*

Per posar en marxa una cooperativa basta l'empena inicial d'uns pocs. Per fer-la funcionar és necessari la fe i l'entrega d'un grup (que seria la junta rectora), però no és possible la vida llarga i sana d'una cooperativa sense la col·laboració i confiança dels socis; fins i tot, juguen un important paper els clients i proveïdors, que faran que la cooperativa inspire confiança i tingui crèdit o no.

*Digues-nos la teva opinió sobre l'estat actual del cooperativisme a Mallorca.*

### **Cooperativa de Sant Joan.**

Quant a la Cooperativa de Sant Joan, el projecte més urgent és dur a terme l'ampliació del magatzem, que darrerament ens ha tornat petit;



possiblement les obres comencin aquest estiu. Per més endavant està previst instal·lar unes sitges per posar-hi cereal, construir una nova sala per a oficines i reunions de la junta rectora i un departament per aïllar els productes de consum. Tot això si no hi ha dificultats econòmiques.

### Cooperativa de Segon Grau del Camp Mallorquí.

Una determinada comarca agrària, com pot ser la del Pla de Mallorca, amb una dotzena de cooperatives que funcionen, en necessiten una de segon grau adequada a les seves necessitats, tal com és ara la Cooperativa del Camp Mallorquí. Aquesta cooperativa va néixer amb la feixuga càrrega d'un excés de personal i una falta de capital propi, herència de cooperatives en decadència que havien traspasat el bagatge en bloc a la nova.

Darrerament va millorant el rendiment, ha augmentat els serveis a les cooperatives associades i si pot augmentar el volum de compres-vendes (cosa no molt difícil) pot tenir un bon futur pròxim. Crec que hauria d'aconseguir comercialitzar tots els productes d'exportació i tal volta ja sigui ben hora de posar-se en marxa com a majorista d'adobs.

La llarga experiència cooperativista de l'actual equip dirigent del Camp Mallorquí, pot salvar primer l'entitat i dur-la cap amunt a curt termini.

### UCABAL

Quant a UCABAL és evident que ofereix uns serveis i un assessorament a les cooperatives

agràries de les Balears difícils de ser assumits per altres mitjans no vinculats al cooperativisme. Amb els ràpids avanços de la informàtica serà possible, tal volta prest, centralitzar a UCABAL una xarxa comptable barata i eficient de totes les cooperatives del ram.

*Finalment, vols dir alguna cosa especial als pagesos de Mallorca?*

M'atreviré a donar-los algunes recomanacions, tot i que sé que molts la saben més llarga que jo:

\* Que estiguin sempre associats a un sindicat i a una cooperativa, als quals no han de negar la seva col·laboració quan sigui requerida, però que exigeixin als seus dirigents eficàcia i honradesa. Solidàriament es defensen millor els interessos que individualment.

\* Que no descuidi mai la informació i preparació professional. El pagès que no està sempre al dia, quedarà enrera i ja no podrà agafar mai els espavilats.

\* Que estimi l'ofici que ha triat. Si no és pagès a gust serà sempre un fracassat i val més que faci una altra feina.

\* Que estimi també la terra generosa i la naturalesa tota que l'envolta. Que no la destrossi ni la deixi malmenar als altres.

El pagès pot fer molt perquè no faltin a la humanitat l'aliment, l'aigua i l'aire pur per viure, a canvi, el pagès té dret a viure dignament del seu treball.

*Joan Sastre*



**Plantero M. Nicolau**

C/ de Ramon Llull, 52  
Telèfon 52 61 87

07240 SANT JOAN  
(Mallorca)

RESTAURANT

**SA TORRE DE S'AIGO**

Carrer Mirador  
Sant Joan

# JARDINERIA

## Plantes, parts i funcions

Hem de tenir present que una planta és un *serviu*. És una cosa que solem oblidar i sovint el que cuida les plantes és el seu principal enemic, sobretot si no hi té gaire experiència.

Les plantes verdes són autòtrofes, és a dir, creen els seus propis aliments a partir de l'aigua i els elements nutritius de la terra, sense oblidar la llum que és la font d'energia que empren les plantes per elaborar els seus aliments.

Conèixer el nom de les diferents parts de la planta és important perquè quan en parlem sapiguem de què estam parlant. Fonamentalment, una planta té una part aèria, a la qual trobam troncs, branques i fulles, una part subterrània, a la qual trobam arrels primàries, secundàries, etc. La funció de les arrels és l'absorció dels elements del sòl, mentre que les fulles capten energia lluminosa i realitzen la funció clorofíl·lica. Aquesta funció, que a més de la fixació energètica, comporta un intercanvi de gasos amb l'atmosfera, és possible gràcies a un pigment anomenat clorofil·la.

Tampoc no hem d'oblidar les flors que fan possible la reproducció de les plantes.

### El sòl

El sòl és un conjunt de partícules que serveixen a les plantes d'aliment i també per aferrar-s'hi. Hi ha tres tipus de components al sòl: físics, químics i biològics.

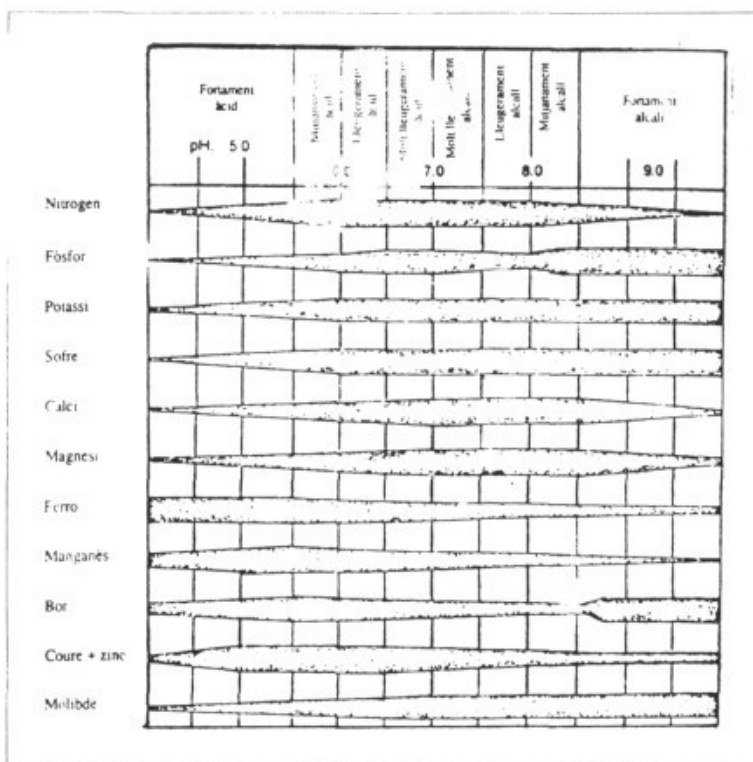
Els components físics del sòl són tres: l'arena (partícules grosses), el llim (partícules mitjanceres) i l'argila (partícules petites). Segons quin dels tres components abundi més en un sòl parlem de sòls arenosos, llimosos o argilencs, respectivament.

Els components químics són macroelements (que són nou) i microelements (que són sis). Els macroelements són l'oxigen, el fòsfor, el nitrogen, l'hidrogen, el carboni, el potassi, sofre, calci i magnesi. Els microelements són bor, ferro, coure, molibdè, zinc i magnès.

Una llei important que sempre hem de tenir en compte és la del mínim factor limitant. Aquesta llei diu

que el factor que tenim en menys quantitat a la terra és el que més limita la planta i la seva producció. Per exemple, si no tenim ferro, ja n'hi podem donar de coses a la planta que tanmateix no anirà bona fins que li donarem ferro.

Hem de pensar també en el factor pH. És fonamental conèixer-lo per fer feina, ja que segons el pH la planta absorbirà més un element que l'altre. El pH és àcid de 0 a 7 i alcalí de 7 a 14.



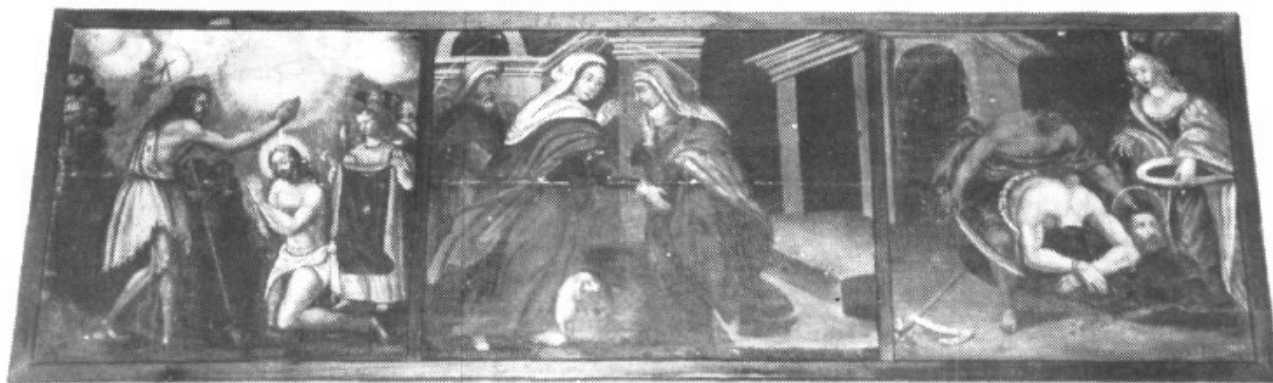
### Interior

No totes les plantes són d'interior. Per això, quan volem posar una planta dins una casa, ens hem d'informar de la seva procedència i de les condicions ambientals (temperatura, humitat, llum) adequades per a la planta. El problema més gros que hi ha és la humitat. Aquestes plantes d'interior solen procedir del sota-bosc, on la humitat és normalment molt alta. Per tenir-les dins les cases cal trobar maneres perquè tinguin la humitat requerida.

*Francesc Nicolau Català*

# NOTÍCIES HISTÒRIQUES SOBRE CONSOLACIÓ

## IV. El Santuari de dia en dia



*Pedrel·la (part inferior) del retaule fet per al presbiteri de Consolació el 1689*

Entorn de la imatge de la Mare de Déu de Consolació la devoció santjoanera ha teixit una bella corona de imatges venerades, disposades sobre els murs laterals de l'oratori. A més de les figures de Sant Joan i Sant Josep, enmig de les quals per disposició episcopal fou col·locada la imatge de Nostra Senyora en el centre del retaule major, cap a l'any 1664<sup>1</sup>, hi havia també a l'oratori l'altar de Sant Isidre; el bisbe Diego de Escolano l'any 1657 concedeix indulgències als qui visitin aquest altar la vigília i el dia de la festa del sant. A l'inventari de la Visita pastoral de 1664 es consigna "una figura del Sant Cristó, amb sa cortina"<sup>2</sup>.

L'any 1689 es fa un nou retaule d'estil pel presbiteri. Es compost de tres cossos amb quatre pilastres. En el cos central hi ha el nínxol per la imatge de la Mare de Déu, i als seus costats dues taules, Sant Roc i el beat Salvador d'Horta; en la predel·la, en la part inferior, tres escenes de la vida del patró Sant Joan Baptista: la Visitació, el Baptisme de Jesús i la Degollació del Precursor; i a l'àtic, en una taula apaïxada, la Multiplicació dels pans i peixos, amb la inscripció "Mater Consolationis/1689". D'aquest retaule diu l'arqueòleg Antoni Giménez: "L'obra sortí de mans expertes, tota proporcionada, ben característica i amb resolta ponderació, fins al punt d'esser avui un exemplar de respecte entre els coetanis existents"<sup>3</sup>. En ser retirat de l'altar major cap a l'any 1837, va ser col·locat baix de l'arcada veïna del portal d'entrada, a mà esquerra.

En el nínxol central d'aquest retaule s'hi trobava l'any 1862 la imatge del Sant Crist -creim que la mateixa que fou inventariada el 1664- acompanyada de

dues figures d'ànimes del Purgatori; fou retirada pel rector Joan Niell l'any 1913 i substituïda per una imatge del Baptista; l'escultor Guillem Galmés la restaurà i li féu un petit retaule que va ser col·locat davall el cor. Era emprada per la funció del Davallament i la processó del sant Enterro el Divendres sant. La imatge i el seu retaule es troben avui en el Museu parroquial.

Lamentablement el retaule fou desmuntat en la darrera restauració del Santuari (1959-1966) i els seus elements quedaren dispersos: romangueren a l'Oratori la predel·la, que es troba a la part dreta del cambril, i la taula de l'àtic, a la sagristia; les taules dels dos sants són a la rectoria, i el nínxol central, dues pilastres, un basament de pilastra i l'arquitrau, en el Museu parroquial.

A un inventari de 1696 s'hi troben els altars del Sant Crist i del Bon Pastor. Altres dos altars són mencionats a un inventari de 1722, el dels Sants Reis i el de Nostra Senyora de Betlem<sup>4</sup>. L'any 1798 són inventariades dues teles, de Sant Gaietà i de Sant Antoni<sup>5</sup>.

L'any 1837, la malaurada desamortització del ministre d'Hisenda Mendizàbal provocà la demolició, entre altres, de les esglésies dels Dominics i dels Carmelites de Ciutat. Del temple de Sant Domingo vingueren a Consolació el magnífic retaule de Sant Pere, els quadres de gran format de Sant Tomàs d'Aquino<sup>6</sup>, Sant Albert Magne i Sant Domingo in Soriano, i un petit orgue que fou col·locat en el cor; quan s'enderrocà el cor en la darrera restauració del Santuari, l'orgue, que feia anys que estava fora de



servici, fou desarmat i les seves despulles són ara en el Museu parroquial. De l'església conventual del Carme, a la Rambla de Ciutat, es dugué un retaule de grans proporcions, que es posà en el presbiteri, en lloc d'aquell bell retaule del segle XVII del què abans hem parlat, que restava proporcionalment petit després de l'engrandiment del temple els anys 1755-1780.

L'any 1908 es pujà al Santuari la imatge de Sant Gaietà, retirada de l'església parroquial quan a la seva capella s'hi instal·là la Mare de Déu del Carme; fou restaurada l'any 1925 per l'escultor Bartomeu Amorós, i avui es troba en el Museu de la parròquia. El 1910, per iniciativa i a despeses d'un modest conrador, Gabriel Gual, En Biel de Solanda, es beneí en el temple parroquial la imatge de Sant Onofre, talla de l'escultor Miquel Arcas, que va ser pujada en processó a Consolació; l'any 1912 es va col·locar i beneir el seu retaule, amb pintures de Sant Josep i Sant Isidre, obra del mateix artista. L'any 1926 fou beneïda la imatge de Sant Marçal, de l'escultor Amorós, el qual l'any 1930, ajudat pel fuster mestre Antoni Bauzà i Fiol, va fer el retaule, amb les figures de Sant Mateu i Sant Antoni; el retaule i l'escultura són també en el Museu parroquial.

En acabar la darrera restauració del Santuari, l'any 1966, es retirà del presbiteri el retaule procedent de l'església del Carme, amb una part del qual l'escultor Tomàs Vila va fer el petit retaule que ara emmarca la imatge de la Mare de Déu, i va guarnir el retaule de Sant Pere; les peces no aprofitades es guardaren posteriorment en el Museu parroquial. Es varen col·locar a diverses capelles un quadre del Sant Crist, els quadres de la Santíssima Trinitat amb la Verge del Remei, Sant Tomàs d'Aquino, Sant Vicenç Ferrer i Sant Bonaventura, venerats temps enrere a la capella del Roser, i els de Sant Marçal i Sant Llorenç procedents de la capella de Sant Cristòfol, ambdues capelles de l'església parroquial. En el centre de la volta del cambril s'hi posà una pintura de la Multiplicació dels pans i els peixos, de la santjoanera Francesca Font i Bauzà.

Tant els inventaris de Visites pastorals com els llibres de l'Obreria de Consolació ens informen d'objectes de culte i ornamentació amb que s'ha anat formint el Santuari al llarg dels segles: 12 vessos de tafetà, 6 de color carmesí i 6 de color grog (1679), una llàntia de plata (1696), una llàntia de llautó davant cada altar (1696), dos cancelobres de plata (1722), uns



*Retaule de Sant Pere, procedent de Sant Domingo de Palma, enderrocat el 1873*

cancelobres fets per l'escultor mestre Pere Colom (1734), una corona nova del sant Crist (1752), dos reliquiars de plata, de filigrana (1779), un calze i cancelobres de plata, (1782), 26 canes de domàs carmesí, 2 canes de tela crua color de rosa, anelles de llautó i claus d'encortinar (1798), un reliquiari de plata de N<sup>a</sup> S<sup>a</sup> que costà 128 lls. 2 ss. (1804), un calze i un reliquiari de plata, propietat de devota persona, un tern de seda florejat amb galó d'or, una casulla de seda florejada amb galó de plata, una casulla de seda blanca amb galó d'or, una casulla de seda vermella amb galó d'or, dos porta-pau de plata, un encenser de platina amb sa barqueta, dues bacines de llautó (1862), etc., i també "dues mans de paper per fer neules" (1758), "1 ll. 16 ss. de Francesc Mas, per floreres" (1774), "sis floreres de paper i 200 neules per a Nadal, per l'església" (1781).

El culte a l'Oratori va ser servit pels preveres que successivament posseïren el benefici fundat per Joanot



*Detall de la predel·la del 1889*

Sales de Solanda<sup>7</sup>, des de l'any 1571, any de la fundació, fins que per la Llei de Desamortització de 1855 del ministre d'Hisenda Pascual Madoz quedaren extingits tots els beneficis eclesiàstics. L'obligació del beneficiat era la celebració de la missa tots els divendres, diumenges i festes de precepte.

El primer beneficiat fou Mn. Joan Ribes, el qual s'establí a Consolació, a les cases que fins llavors havien estat rectoria de la parròquia i posteriorment varen ser la casa del donat; Mn. Ribes l'any 1584 havia abandonat les cases del puig tornant a viure a la vila, però conservà el benefici, que posseïa encara l'any 1589<sup>8</sup>.

Elionor Sales i Togores llegà l'any 1604 a l'obra de l'església de Consolació 10 lliures censals que havien de ser distribuïdes anualment pels jurats i el prevere beneficiat del Santuari. Pel 1623 la renda encara no s'havia cobrat mai; el censatari era Antoni Roig d'Oliva, el qual fou adicte a la germania, si bé "no's sap haja fet mal a ningú"; sembla que era mal pagador: l'any 1641 devia més de 300 lliures de pensions, és a dir, les rendes de més de trenta anys<sup>9</sup>.

L'any 1614 era beneficiat Mn. Onofre Falconer, aquell qui amb el seu testament en 1621 fou tal vegada el qui originà la festa del Quart Diumenge<sup>10</sup>. L'any 1614 hagué de pledejar contra Guillem Descallar, censatari aleshores del benefici Sales, que no pagava el censal; el plet fou llarg, dos anys després seguia sense cobrar les rendes i el bisbe ordenà que temporalment celebràs

només la missa dels diumenges, deixant les atrassades dels divendres per quan cobràs aquelles<sup>11</sup>.

A la Visita pastoral de 1634 es manifesta que Mn. Llorenç Sastre, natural de Selva, té el benefici "Sales" i fa molt de temps que no acudeix a complir les obligacions; el bisbe mana que se segrestin les rendes i que els preveres de la parròquia s'encarreguin de les misses. Cap al 1686 un altre capellà, el nom del qual no consta, fallava també en la celebració de les misses i el bisbe, en visita pastoral, hagué d'intervenir ordenant que el beneficiat complís amb la seva obligació "a hora convenient, segons resolbran el rector i els jurats, prenent-la fixa per a sempre i noticiant-la al poble", disposant a més que, en cas de negligència, el rector cuidàs de cobrar el cens del benefici<sup>12</sup>.

La celebració setmanal de misses a l'Oratori es veié augmentada l'any 1761 amb la fundació de Joana Roig d'Oliva i Terrassa, instituïnt, pel seu testament de 23

d'octubre de 1753, una capellania dotada amb 50 lliures cens. a l'altar del Beat Ramon Llull, de l'església parroquial, amb obligació de celebrar una segona missa els diumenges a Consolació. L'any 1786, essent les rendes insuficients, la capellania fou unida per decret episcopal al benefici "Sales". Foren beneficiats Mn. Llorenç Company des de la fundació fins a l'any 1768, i Mn. Jordi Josep Company des d'aquesta data fins a 1803<sup>13</sup>.

Un prevere de Manacor, Mn. Josep Marimon, tenia el benefici "Sales" des de 1762 però no acudia a celebrar les misses de Consolació, que tenia encarregades al prevere santjoaner Mn. Pere Joan Gayà. A la Visita pastoral de 1776 no es presentà a donar compte del benefici com era preceptuat, i el bisbe ordenà que se l'avisàs per a què acudís al Bisbat a donar raó del compliment de les seves obligacions; ni va anar al Bisbat ni tampoc va comparèixer a Sant Joan en la Visita següent de 1779, i el bisbe manà que li fossin segrestades les rendes<sup>14</sup>.

Mn. Sebastià Verdera, aquest natural d'Algaida, prengué possessoria del benefici "Sales-Roig d'Oliva" l'any 1816. L'any següent a una sessió de l'Ajuntament els regidors tractaren de les queixes rebudes per no celebrar-se les misses a Consolació, cosa que "es perjudici notable no solo de los vecinos de este pueblo, si que también de los muchos devotos que acuden de la comarca", i acordaren dirigir-se a l'autoritat religiosa competent. Anys després, el 1824, Mn. Verdera altra

### BENEFICIATS DE CONSOLACIO

(Les dates indiquen el primer i el darrer dels anys en què els hem trobat documentats).

Joan Ribes (benef. Sales) 1571-1589. Onofre Falconer (Sales) 1614-1621. Llorenç Sastre (Sales). 1634 Miquel Gayà (Sales) 1641-1677. Antoni Dameto (Sales) 1725. Llorenç Company (Roig) 1761-1768. Josep Marimon (Sales) 1762-1779. Pere J. Gayà (subs.Sales) 1762-1776. Jordi J. Company (Roig) 1768-1786; (Sales-Roig) 1786-1803. Sebastià Verdera 1816-1824. Joan Gayà (substitut) 1824. Antoni Bauçà. 1855-1880 (no benef.)

volta deixava de celebrar les misses, i els obrers de Consolació es queixaren a l'Ajuntament per la minva de les almoines que aixó ocasionava. Els regidors decideixen dirigir-li un ofici exigint una rectificació immediata, "siendo así que es muy pronto en percibir los censos de la misma capellanía". En la correspondència creuada entre ambdues parts queda prou malparat el capellà. Mentrestant celebrava les

misses Fra Josep Guasp, franciscà del convent de Sant Bernadí de Petra<sup>15</sup>.

L'últim beneficiat fou Mn. Antoni Bauçà que prengué possessori, essent només acòlit, l'any 1855<sup>16</sup>. Poc temps després, com ja s'ha dit, tots els beneficis eclesiàstics foren desamortitzats.

*Josep Estelrich i Costa*

### NOTES

<sup>1</sup> Cfr. MEL I SUCRE, n° 143 (maig 1992), pag. 12.

<sup>2</sup> APSJ (Arxiu parroquial de Sant Joan), 21.3, ff. 10, 17v.

<sup>3</sup> A. GIMENEZ, "L'Oratori de Consolació", a DOCUMENTA, pag. 184.

<sup>4</sup> APSJ, 61.2, ff. 1-4.

<sup>5</sup> APSJ, 21.4, f. 64 v.

<sup>6</sup> Aquest quadre fou retirat l'any 1966 i ara es troba a la rectoria.

<sup>7</sup> Cfr. MEL I SUCRE, n° 144 (Juny 1992), p. 17.

<sup>8</sup> APSJ, Capbreu dels beneficis fundats en esta Pl. Iglésia de St. Joan, 31.1, f. 48 / Arxiu municipal de Sant Joan, 1er llibre de Consells, 1563 a 1596, transcripció de R. GAYA a DOCUMENTA, pag. 189 / ADM (Arxiu diocesà de Mallorca), Registre V de Visites pastorals, ff. 189-194, transcrit per R.ROSSELLO a "Sant Joan. Segles XIII-XVI", pag. 26.

<sup>9</sup> APSJ, 21.1, f. 52v. / DOCUMENTA, pag. 55 / APSJ, 21.1, ff. 67, 91.

<sup>10</sup> Cfr. MEL I SUCRE, n° 142 (abril 1992), pg. 18.

<sup>11</sup> ADM, 17/43/8 / APSJ, 21.1, f. 48.

<sup>12</sup> APSJ, 21.1, f. 80v.; 21.3, f. 47.

### RESTAURANT - BAR



Cta. Manacor - Inca, km. 9 Tel. 830246 PETRA

### FONTANERIA J. COMPANY

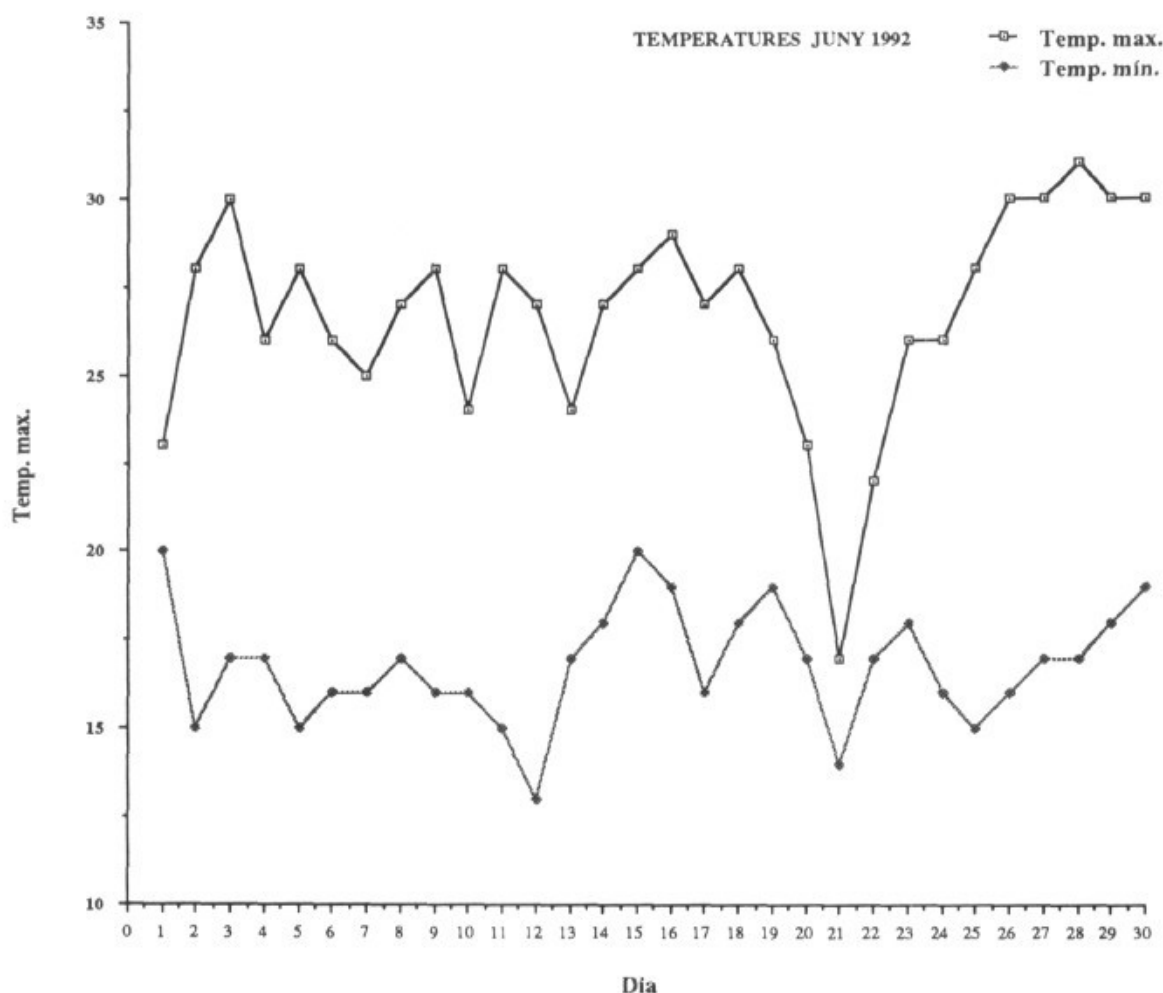
*Instal·lació de banys  
Llanterneria en general  
Ferreria*

C/ Consolació, 17. Sant Joan  
Tel. 52 62 77



# Meteorologia

## “Pel juny, cada gota com el puny”



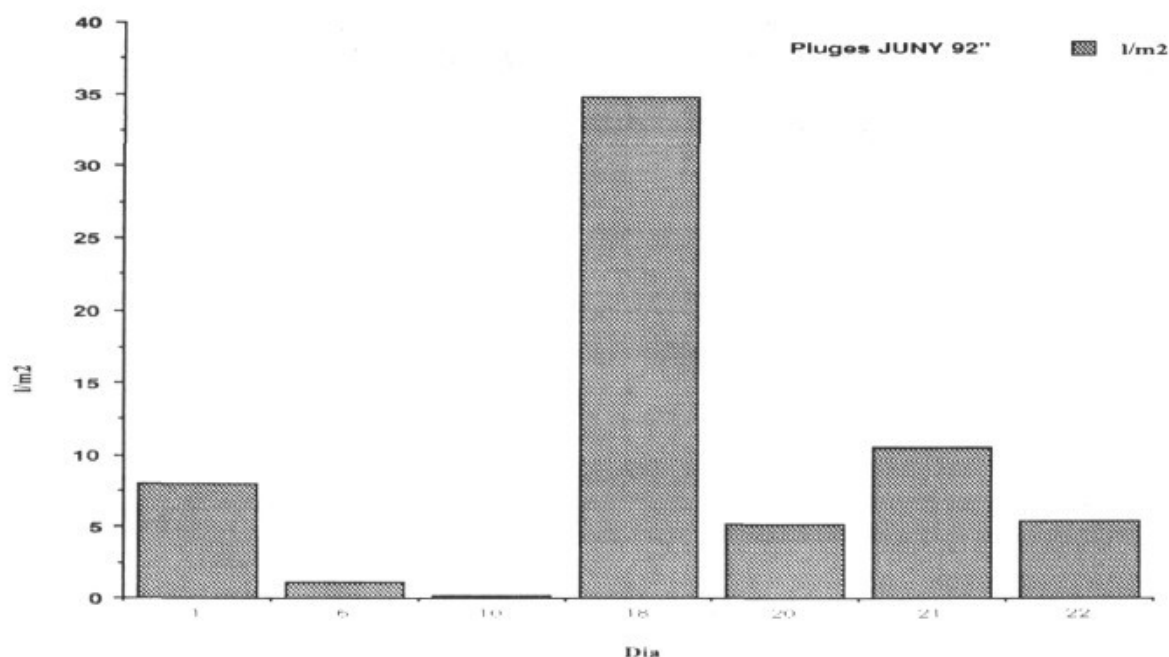
Les precipitacions intenses que es produeixen durant l'estiu o, el que és el mateix, quan fa molta calor, difícilment carreguen de molta humitat al subsòl i el que és més greu, provoquen una erosió sobre el sòl en forma de xeregalls que sen du la terra que permet el cultiu. Les intenses pluges de mitjant mes varen ser més perjudicials que benignes pel camp.

La pluja caiguda durant el mes de juny ha sobrepasat de mida la mitja mensual. “Plou poc, però per lo que plou, plou prou”, diu el refrany referint-se a que durant la resta de l'any plou poc. Els cereals se n'han vist mig perjudicats, sobretot aquells sembrats que han quedat ajaguts i aleshores l'espiga ha quedat mig granada. El resum mensual ha estat el següent:

dia	litres/m2
1	8,0
6	1,1
10	0,2
18	34,9
20	5,2
21	10,6
22	5,5
	65,5

El total acumulat de l'any és el següent:

gener	40,8
febrer	20,8
març	76,6
abril	40,4
maig	65,0
juny	65,5
total	309,6



Aquestes situacions no són excepcionals, si be són anormals i tenen una correspondència a la sèrie històrica —no completa— que tenim a Sant Joan compresa entre 1879-1931 i entre 1943 i fins ara. Si observam, hi ha estius passats per aigua com els de

	juny	juliol	agost	setembre
1915	109,6	50,6	25,3	59,1
1920	77,2	32,8	1,5	75,5
1927	67,0	10,0		
1932	59,2	4,7	21,2	
1952	0,0	30,5	47,1	76,9
1968	104,0	49,5	0,0	38,1
1970	14,0	83,1	2,2	44,7
1972	22,6	1,8	92,6	161,8
1973	58,5	23,5	37,1	63,5

El temps ha estat típicament primaveral durant aquest mes de juny: un dia de bon sol i un dia

ennigulat. Una situació anormal, que no excepcional, ha estat provocada per la inestabilitat amb altura mesclada amb un encalentiment de superfície i ajudat per un fluxe de llevat. La inestabilitat ha estat una constant durant aquest mes i començaments del juliol, fet pel qual l'ansietat d'anar a la platja s'ha fet més que evident. Aquesta situació feia que els homes del temps tinguessin vertaders problemes alhora de pronosticar alguns canvis cap els caps de setmana, ja que tots —crec que tots, si més no a la Catalunya Peninsular— foren passats per aigua.

Respecte a les temperatures, aquestes han tingut una irregular progressió al llarg del mes; de fet les temperatures han superat els 30° la darrera setmana de mes.

Miquel Company i Miquel Alzamora

 <p><b>PLANXA I PINTURA</b> <i>Rafel Gaià Gaià</i></p> <p>C/ Solanda, 31. Sant Joan</p> <p>Tel.: 52 65 35</p>	<p><b>"SA NOS TRA"</b></p> <hr/> <p><b>CAIXA DE BALEARS</b></p> <p>C/ de Palma, 16 Sant Joan</p>
--	--

## TROSSOS

## ANYS DE NEU

Cada període d'anys, que no es regeix per cap interval periòdic, una matinada d'hivern les teulades i els camps de Sant Joan —i de Mallorca— claregen coberts de neu. Són els anys que la memòria popular evoca com "l'any de la neu", com ho foren els anys 1956, 1973, 1981 i 1985. És clar que la neu ha comparegut altres anys que els esmentats, emperò aquests han estat els anys en què la nevada ha estat més pròdiga i, per tant, més recordada pels mallorquins. (Aquí hem de fer un incís: a causa de la major qualitat de vida dels mallorquins a l'actualitat, els fenòmens meteorològics adversos incideixen menys que antany en la societat i, per això mateix, la memòria popular no els dona la importància que els donava).

Les nevades, a Mallorca, tenen la causa en una disposició de pressions que permet que l'aire polar envaeixi la regió, d'una manera suficientment sobtada com perquè l'aire fred no tingui temps d'encalentir-se en entrar en contacte amb el sol, condició que, al mateix temps, coincideix amb les que fan ploure.

D'aquests nevades, en tenim testimonis fotogràfics que palesen l'abundància dels "petits cristalls de glaç" damunt la geografia santjoanera, alguns dels quals incloem en aquestes pàgines.



*Guillem Florit i Mateu Sastre*

*La creu d'en Reüll, a l'entrada de la carretera de Petra, 1981.*



# ANYS DE NEU

EL TEMPS



Dues imatges de la gran nevada de l'any 1956, any en què la neu cobrí Palma entre dos i tres centímetres al mes de febrer. Per aquestes mateixes dates, a Suècia estaven a  $-53^{\circ}\text{C}$  i  $-13^{\circ}\text{C}$  al monestir de Lluc. Durant dies successius es repetiren les intenses nevades. A dalt podem veure un grup de joves al voltant d'un home de neu. A baix podem veure n'Antoni Sastre, na Francesca Joan, na Francesca Florit i en Mateu Joan.

## GLOSA INÈDITA DEL PARE GINARD

Aquest glosat del pare Rafel Ginard fou llegit al final del dinar que la vila de Sant Joan li oferí quan el feren Fill Predilecte de Sant Joan pel novembre de 1974, que pel maig de 1992 reproduí la revista *Artà*.

Que sommii o estic despert?  
Que endevín o no endevín?  
Jo no ho sé, però és ben cert  
que em trob com qui es perd  
per un camí taliquín,  
i no veig per on camín.

És gros que m'hagin penjat  
a la casa de la vila,  
i trobar el meu nom posat  
a un carrer, com s'estila  
amb un homo alt, cepat  
i que és de primera fila.

Amics, deixem les raons.  
Jo just he anat de cançons,  
cançons, cançons i rondalles,  
rondalles, tradicions  
i coses que fan rialles,  
i no dic res dels sermons.

Si no fossin bons amics  
els qui em fan tals embolics,  
me vendria un fort recel  
de que, a través del vel,  
de tanta festa i repics,  
me volien prendre el pèl.

Per ventura és lo millor  
—per tots serà ganància—  
agafar-ho amb brusca humor,  
com si fossin jocs d'infància  
sense mala intenció,  
i no donar-li importància.

Aquest honor que me fan,  
sigui tot per nostra vila  
—que encara el mereix més gran—,  
que treballa i s'espavila,  
per la vila que s'enfila,  
la vila de Sant Joan.

Pel poble sa i camperol,  
que sap de plors i alegria;  
ric amb sabiduria  
que brolla del vent i el sol,  
del camp i del torrentol  
i el treball de cada dia.

Pels avis i els rebesavis  
que, amb cantussol enciser,  
suportaren els agravis  
del temps inclement i auster,  
i s'emmelaren els llavis  
amb la mel del cançoner.

Del dinar res no puc dir  
més que grosses alabances;  
bellament pot compartir  
amb un sopar de matances  
o un convit de nuiances,  
abundós, gustós i fi.

Ara he de felicitar  
als cuiners que, amb mans ben llestes,  
mos han aguiat el menjar.  
El menjar i el xarumbar  
posa les cares xalestes.  
No hi ha acabament de festes  
tan bo com un dinar.

Mon profund agraïment  
al senyor governador,  
al batle i a l'ajuntament,  
que avui m'han fet tant d'honor,  
i que Déu Nostre Senyor  
els ho pagui i els ho augment!

Però jo no compliria,  
tant com pertoca, els devers,  
si aquí no donàs les cordials vives mercès,  
als externs que, en aquest dia,  
m'han fet grata companyia,  
i al meu poble tot en pes.

La Nostra Mare, amb amor,  
des de Consolació,  
sempre abrigui nostra terra  
i, vetlant des del turó,  
alluny la fam i la guerra  
i, ens do amb sa mà dreta i esquerra  
llarga benedicció.

*Rafel Ginard Bauçà, TOR*

## **Cartes al director**

# **AL MEU AMIC JOAN BAUÇA**

1r- Estic orgullós de presidir des de la seva fundació el Club d'Esplai de Sant Joan.

2n- Aquest Club, que segons tu havia mort, és viu, esperava el moment per aixecar el vol, una altra vegada, amb unes amb unes activitats que valgessin la pena i pareix que a la primera ho hem aconseguit i sense fer mal a ningú, encara que crec que hi ha hagut gent vostra que s'ha sentit molesta.

3r- Si tu fossis soci, cosa que no ets per ara, sabries quan hi ha assemblees per a la renovació de càrrecs i, així com manen els estatuts, s'exposa la corresponent convocatòria de socis al local social. Com que no ets soci, això no t'importa.

4t- Vos presentau com OBRA CULTURAL BALEAR, i jo em deman: és cultural balear lluitar per la Dragonera, Cabrera, conservar Sa Canova i negar que ho siguin el Moros i Cristians de Sóller, es Jai de Búger, es Cossiers d'Algaida, es Devallament de Felanitx i de Pollença, ...?, i per què no el de Sant Joan?, és que Sant Joan no és de Balears?. Si hi feis diferència és que necessitau urgentment un rentat de cervell i millor si empleau un lleixiu de cendra d>'ametla, que és el que més net fa.

5è- Crec que ha arribat l'hora de fer una anàlisi profunda i deixeu en pau els altres, i no espenyeu el poc que heu fet bé fins ara, amb comentaris grollers, bojós i carabassencs. Aquest poble

necessita qualche cosa més que crítiques destructives, necessita (ha quedat ben clar) unes forces vives que moguin a la gent. Com que tot té un inici, un apogeu i una decadència, com deveu sebre, crec que el vostre apogeu dins Sant Joan ja ha passat a la història i per tant haurieu de ser conscients que heu de deixar el camí lliure a uns altres, ja que amb la vostra postura l'únic que feis és mal a uns altres.

6è- Tots sabem que per Pasqua hi havia panades i folklore per un ateu, però per un cristià és una fita per arreglar el que ens falta en sentit espiritual. Què és per l'Obra Cultural Balear de Sant Joan el que passa per Pasqua?: enriure's de la gent que tal volta per simpatia, per amistat o per convicció vos ha votat, esperant que féssiu una oposició constructiva i poder creure més amb vosaltres i amb les vostres idees. L'únic que sabeu fer és tirar la pedra i amagar la mà.

Esper que aquesta carta al director de la revista sigui publicada sense llevar ni afegir res, he intentat ser constructiu. Però hi ha una cosa que m'intriga: Qui deu ser el director de la revista? he vist un consell de redacció, he sentit a l'anònim Joan Bauça, però al director no el trob per cap banda, deu ser un altre Joan Bauça?: MISTERI.

**Sebastià Mayol Estrany**  
(Sant Joan, 15 de juny de 1992)



# HIPER MANACOR



**OFERTAS DEL 3 AL  
16 DE JULIO DE 1992**

## ALIMENTACION

Maiz La Española 450 gr.....	120.-
Tomate triturado Taboada kg.....	69.-
Aceitunas rellenas anchoa La Española 450 gr.....	118.-
Patatas Rosdor 200 gr.....	119.-
Mahonesa Hellmans 450 gr.....	178.-
Foigras La Piara 100 gr., pack-3 u.....	269.-
Atún en aceite Cabo de Peñas RO100 pack-3.....	169.-
Pastas sopa Gallo 500 gr.....	109.-
Galletas Darvida 1,2 kg.+leche Agama brik regalo.....	320.-
Madalenas cuadradas Toast 350 gr.....	99.-
Café Marcilla nat. superior 250 gr.....	159.-
Aceite de Girasol I. Caimari.....	89.-

## BEBIDAS Y LICORES

Agua Font Sorda 2 l.....	39.-
Zumo Confrutos brik l. (naranja, piña, melocoton-uva).....	99.-
Coca cola (normal, light, s. caf.) 1' 5 l.....	139.-
Bitter Kas NR 1/4 pack-6 u.....	280.-
Bitter Kas lata 200 cc.....	49.-
Mosto Greip L.....	125.-
Vino Mateus.....	495.-
Vino Conde de Caralt.....	290.-
Vino Bach Rosado, extrísimo seco.....	399.-
Vodka Eristoff 750 cc.....	670.-
Gin Bosford.....	599.-
Ron Amazona 750 cc.....	995.-
Hierbas dulces Limsa l.....	679.-
Whisky Ballantines 750 cc.....	1.295.-
Cava Delapierre Glace.....	460.-

## CONGELADOS

Helados Jop Tarrina l.....	395.-
Tarta helada Princesa Miko 400 gr.....	320.-
Pizza Freisa 310 gr. (tartalla, dianova, ortolana).....	299.-
Salpicón de marisco.....	895.- pts./kg.
Pulpo cocido trozo.....	1.195.- pts./kg.

Calamar Boston.....	430 pts./kg.
Carne Almejas.....	745.- pts./kg.

## CREMERIA

Yogur sabores pack-8 u.....	199.-
Yogur danone natural azucarado pack-8 u.....	199.-

## CHARCUTERÍA

Queso Mahonés La Payesa.....	990.- pts./kg.
Queso Manchego Campobello-Forlase.....	990.- pts./kg.
Queso Bola Forlase.....	790.- pts./kg.
Jamón cocido extra Revilla.....	890.- pts./kg.
Paleta cocina i la Selva.....	625.- pts./kg.
Salchichón Regio Argal.....	990.- pts./kg.
Fuet Delgado Argal.....	165.-

## PERFUMERÍA Y LIMPIEZA

Champú Elseve 300 gr.....	269.-
Crema suavizante Elseve 250 gr.....	269.-
Jabón líquido dermo Nivea 900 ml + 33% gratis.....	270.-
Jabón líquido Denenes l.....	372.-
Colonia Denenes l.....	399.-
Compresa Ausonia Noche 10 u.....	164.-
Detergente Luzil 4 kg. por cada 2 unid. 1 camiseta Pato Lucas regalo.....	731.-
Suavizante Mimosín 4 l.....	299.-
Insecticida Orion l.....	286.-
Bolsa basura Goobol 20 u.....	90.-
Bolsa multiusos Goobol 20 u.....	90.-

## TEXTIL

Mantelería Sarga-Algodon 150x150 cm.....	1.695.-
Mantelería Sarga-Algodon 150x200 cm.....	1.975.-

## MENAGE

Cesta ergonómica.....	695.-
Pongotodo click it 50 l.....	1.395.-
Cubo oval 6 l. tapa automática.....	835.-
Vajilla serie XXI peonias 44 pzas.....	4.950.-
Sartén ultrabase Tefal bis negro 18 cm.....	1.055.-
Sartén ultrabase Tefal bis negro 22 cm.....	1.465.-
Sartén ultrabase Tefal bis negro 26 cm.....	1.675.-
Silla Piccolo.....	835.-
Silla relax 5 posiciones.....	2.750.-
Sillón monobloc respaldo alto.....	1.325.-

*Su Hipermercado  
favorito*

## mel i sucre, dolcet dolcet

Aquests dies passava per devora el local de la Tercera Edat i vaig poder comprovar una cosa que sembla ser norma de moltes obres públiques: la part de davant de l'edifici està fet una nina pintada i la de darrere està en unes condicions que no arriben ni al mínim per assegurar-ne la conservació. Les parets estan sense atarracar i les vidrieres s'han ressecat perquè no se'n cuida ningú. Això, a part que el carrer ha estat durant mesos el magatzem de l'empresa que fa la piscina, amb les molèsties consegüents per als veïns de la zona. Crec que l'Ajuntament hauria de seguir dos principis (de sentit comú) per a les obres públiques. Un, no estirar més el braç que la màniga. Val més fer una obra normal i deixar-la ben enllestida que no fer-ne una de faraònica i deixar-la a mitges. Un altre, aprofitar les coses que ja hi ha fetes. Per exemple, no té cap sentit que l'Associació de la Tercera Edat tenguí una sala d'actes per fer les seves assemblees quan a tres passes hi ha la sala d'actes de la casa de cultura, perfectament útil per a aquestes necessitats.



El camí de les Casetes necessita una repassada urgent per tapar els nombrosos clots que s'hi han fet. Aquest deu ser un dels camins rurals més transitats de Sant Joan però, a més del trànsit propi d'un camí rural important, encara ha de suportar el pas de camions pesats que vénen de les graveres i agafen el camí de les Casetes per anar cap a Vilafranca o prendre pel camí del Clotal. És el que sempre dic: com més va, hi ha més quilòmetres de camins asfaltats que depenen de l'Ajuntament i això fa necessari preveure cada any partides econòmiques també creixents per al manteniment. S'ha de saber trobar l'equilibri just entre cuidar-se'n del que es té i fer coses noves.



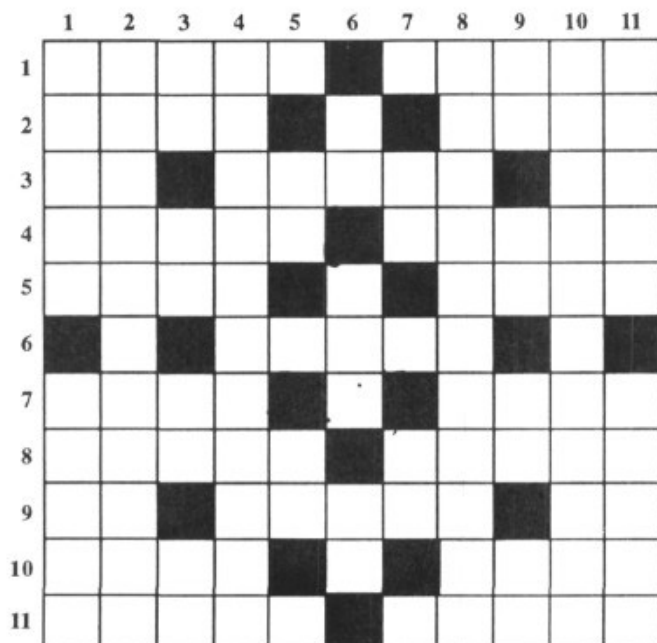
Això que deia del camí de les Casetes, que en certa manera es fa servir com una via de circumval·lació entre les carreteres de Petra i Vilafranca, em fa pensar que potser s'hauria de considerar la possibilitat de fer vies de ronda per desviar una part del trànsit que ara travessa el poble. Ens podria servir d'exemple Sineu, que aviat tindrà un carrer ample que enrevoltarà tota la vila. Tampoc no és necessari obrir pertot vials de nova planta. Segons on n'hi ha prou d'adequar carrers perifèrics preexistents (senyalitzar-los i eixamplar-los i reforçar-los si cal) En el seu cas de Sineu, la via de circumval·lació era imprescindible, per culpa de l'estretor dels carrers del nucli antic. A Sant Joan, tanmateix, se'n traurien una sèrie d'avantatges: es descarregaria de trànsit el centre del poble, amb l'augment consegüent de seguretat i tranquil·litat, i es podria eliminar totalment el pas de camions pesats. Recordem que a totes les ciutats el trànsit de vehicles pesats està restringit a segons quines vies foranes. Crec que no estaria de més estudiar-ho.



Cada any quan s'acaba la temporada de futbol tothom està amb l'ai al cor. Cuidar-se d'un equip du feina i sovint se'n treuen més maldecaps que compensacions (i aquestes sempre simbòliques). A més, estar enmig és exposar-se a rebre de pertot. Per això és una bona notícia que un grup de santjoaners, molta de gent nova, hagin agafat prou coratge per dur l'equip de la temporada que ve. De moment ja fan gestions per trobar els doblers necessaris i per mirar de fer una plantilla de cracks. Fer l'equip ja és tot un èxit. Els triomfs esportius són un extra.

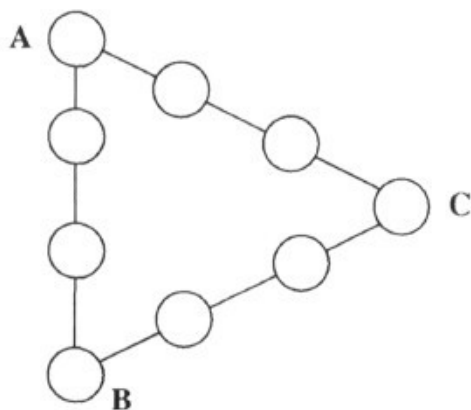
*Joan Bauçà*

# ENCREUAT



## NUMÈRIC

Es tracta de col·locar els números de l'1 al 9 dins el gràfic, de tal manera que el resultat de les sumes dels situats a cada retxa (A-B, A-C i C-B) sigui 20.



**HORITZONTALS:** 1.- Un sentit. Raïm dessecat. 2.- Als països islàmics, cap militar, governador o príncep. Consonant. Nom propi. 3.- Sa Majestat. U l'obmís ed cimíuq tneleE. Datiu singular del pronom de tercera persona. 4.- Conjunt de cerimònies solemnes en ocasió de festes, o altres esdeveniments. Faig servir l'olfacte. 5.- Va morir per un plat de lleties. Consonant. Cameta. 6.- Conjunció copulativa. Institut per a la Conservació de la Natura. La vocalitzam en fer un badall. 7.- Quadern de paper, les fulles del qual es poden arrancar fàcilment. Consonant. El lloc més sagrat dels musulmans. 8.- En poesia, fer que concordin fonèticament les terminacions d'unes frases. Arribi a les teves mans. 9.- Vos. Cometen un delict de furt. Zona d'Occitània, on es parla català. 10.- sdigr i sterD. La primera. Mil quilos. 11.- Recipient. Posau fins a cinc esses seguides.

**VERTICALS:** 1.- Marca de motos-scooters. Violent. 2.- Que s'oposa als canvis. 3.- Afirmació. Onomatopeia del bel d'una ovella. Arbre. Peix roquer, llevant-li una a. 4.- Multiplicares per tres. 5.- Vocal. Sodi. La primera de consonant. sóicerp llateM. Vocal. 6.- Es dirigeix cap a un lloc determinat. Octopus. Matrícula de Badalona. 7.- Consonant. Nota. A consonant n'hi ha tres. La mateixa nota que abans. Consonant. 8.- Corporacions que representen, governen i administren un municipi. 9.- Creis que Hisenda vos donarà un premi per fer la declaració de renda dins els terminis assenyalats? Creis que vos posarà una multa si no els entregau dins aquests terminis? tneimairotcafsitaS. Cada una de les peces que formen un esquelet. 10.- En plural, paraules que es dirigeixen a una persona o grup de persones, especialment al començament d'un acte públic o similar. 11.- Dóna coratge. ajuP.

### SOLUCIONS AL MES PASSAT

#### ENCREUAT

**HORITZONTALS:** 1.- Pa, ueV, Om. 2.- Amen, Apte. 3.- Rem, A, Arc. 4.- T, Pites, A. 5.- Ira, I, Tan. 6.- C, Topau, I. 7.- Iva, A, Ros. 8.- Pota, Raïm. 9.- Al, Una, Re.

**VERTICALS:** 1.- Participa. 2.- amE, R, Vol. 3.- Empat. 4.- Un, I, O, Au. 5.- E, Atipa, N. 6.- Va, E, A, Ra. 7.- Pastura. 8.- OTR, A, Oir. 9.- Mecanisme.

Joan Sastre Joan

## SUBSCRIPCIÓ PER UN ANY, 2.500 ptes

Nom: .....  
 Cognoms: .....  
 Carrer: ..... núm.: .....  
 Població: ..... cp: .....  
 Banc o Caixa: ..... oficina .....  
 carrer: ..... núm. de compte: .....

Feu arribar aquesta butlleta a qualsevol membre de l'equip de redacció o enviau-la a:

**MEL I SUCRE** Sant Joan, Ramon Llull, 26

firma



# AGENDA - JULIOL

## Natalicis

## Defuncions

Joana-Aina Costa Font (5-III-1901/ 1-VI-1992)  
Rafel Bauçà Company (3-VII-1902/1-VII-1992)

## Noces

Joan Bauçà Bauçà -Jerònia Morey Company  
(6-VI-1992)

## Apotecaries de guàrdia

### Diumenges

Dia 5: Sant Joan  
Dia 12: Vilafranca  
Dia 19: Ariany  
Dia 26: Montuïri

## Benzineres

### De dia i de nit:

Febrer (Manacor, cra. de Felanitx)

### Diumenges:

Viñas (Manacor, cra. d'Artà)  
Febrer (Manacor, cra. de Felanitx)  
Marratxí (Inca, cra. de Palma)  
Estelrich (Can Picafort, cra. d'Artà)  
El Molinar (Palma, Ramonell Boix)  
Febrer (Sant Joan, cra. de Manacor. *Diumenges matí*)

## Festivitats del mes

Dia 7: Sant Fermín  
Dia 16: Nostra Senyora del Carme  
Dia 21: Santa Praxedes  
Dia 22: Santa Maria Magdalena  
Dia 25: Sant Jaume  
Dia 26: Santa Aina

## Horari d'autobús

Sant Joan-Palma-Sant Joan: 7.45 h; 10 h; 13.35 h;  
17.05 h; 18.15 h; 20.05h (dies feiners).  
Sant Joan-Palma-Sant Joan: 8.30 h; 9.50 h; 18.30 h;  
20.05 h (dies festius).

## Horari d'assistència mèdica

Centre sanitari: 10.30 h - 13.00 h (de dilluns a divendres).  
PAC: resta d'hores.

## Horari de farmàcia

De 10 h a 13.20 h

De 17 h a 20 h

## Horari de misses

20.30 h (dies feiners) (juliol-agost no n'hi ha)

10.30 h i 20.30 h (dies festius)

Consolació: 18 h

## Telèfons d'interès

Bombers:	55 00 80
Centre Sanitari:	52 63 11
GESA:	55 41 11
Ajuntament:	52 60 03
Apotecaria:	52 62 52
Consell Insular:	17 35 00
Govern Balear:	46 34 50
Centre Meteorològic:	26 46 10
Guardia Civil:	56 00 27
OCB:	72 32 99
SIAC:	900 321 321
PAC (Vilafranca):	56 05 50

## El temps

Pluviometria	G. Company
Juny dia 1	8,0
dia 6	1,1
dia 10	0,2
dia 18	34,9
dia 20	5,2
dia 21	10,6
dia 22	5,5

Total juny 65,5

Total acumulat 314,5

## La lluna

Nova de dia 1 a dia 7.

Creixent de dia 8 a dia 14.

Plena de dia 15 a dia 21.

Minvant de dia 22 a dia 29.

Nova de dia 30 a dia 31.

## Previsió del temps

El juliol serà el mes en què el temps s'estirarà definitivament, les temperatures augmentaran de valent. De totes maneres, sobretot a començament de mes, farà alguns dies de mal temps i qualche tronada, sempre de forma dispersa.

